

LƏNKƏRAN TEATRININ 132-Cİ MÖVSÜMÜ

Azərbaycanın başqa yerlərində olduğu kimi Lənkəranda da teatr sənəti mərasim tamaşaları, kütləvi rəqslər, kəndir-bazıların çıxışları və s. formalarda meydana gəlib. Belə çıxışlar xalqın arzu və istəklərindən, sevinc və kədərindən doğub. Lakin o vaxt xalq teatri professional teatr səviyyəsindən hələ xeyli aşağı olub.

1850-ci ildə böyük rus dramaturqu A.S.Qriboyedovun «Ağıldan belə» komediyasının tamaşaya qoyulması Lənkəranın mədəni həyatında böyük hadisəyə çevrilib. Bu haqda Peterburqda çıxan «Severnaya çelax» qəzetində yazılırdı: «Lənkəranda teatr həvəskarları onlarla pyes tamaşaya qoyublar. Nəhayət, onlar Qriboyedovun «Ağıldan belə» komediyasının bu yaxınlarda tamaşasını göstəriblər. Tamaşadan yığılan pullar yoxsulların nəfinə sərf olunub».

Təəssüf ki, qəzetdə tamaşanın hansı dildə hazırlandığı və burada kimlərin oynadığı barədə hər hansı əlavə bir məlumat verilmir. Amma bizim qənaətimizcə, əsər çox güman ki, rus dilində oynanıb. Belə ki, «Ağıldan belə» komediyası hələ o vaxt Azərbaycan dilinə tərcümə olunmamışdı.

XIX əsrin 80-ci illərində Lənkəranda ilk dram dərnəyinin yaradılması görkəmli maarifpərvər, pedaqoq və müəllim Teymurbəy Bayraməlibəyovun adı ilə bağlıdır. «Kaspi» qəzetinin 1884-cü ilin 105-ci nömrəsində xəbər verilir ki, T.Bayraməlibəyovun rəhbərliyi ilə N.V.Qoqolun «Evlənmə» komediyası ilk dəfə Lənkəranda tamaşaya qoyulub. «Azərbaycan teatrının salnaməsi» (Q.Məmmədli, Azərneşr, 1971-ci il) kitabında T.Bayraməlibəyovun teatr sahəsindəki fəaliyyəti ilə bağlı maraqlı faktlara rast gəlmək olur. Məsələn, kitabda yazılanlara görə, «18 yanvar 1891-ci ildə Lənkəranda «Obşestvennoye sobraniye»nin zalında ikisinifli şəhər məktəbinin yoxsul uşaqlarının nəfinə həvəskarlar tərəfindən tamaşa verilib».

Yeri gəlmişkən deyək ki, Lənkəranda professional teatrın tarixi də məhz bu dövrdən hesablanıb. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun Teatr, Kino və Televiziya bölməsinin təqdimatına əsasən Mədəniyyət Nazirliyinin 07 avqust 2009-cu il 339 sayılı əmri ilə Lənkəran Dövlət Dram Teatrının yarandığı təqvim 1891-ci ilin 18 yanvarı kimi təsdiqlənib.

Qeyd edək ki, Lənkəranda işləmək, burada maarif və mədəniyyət toxumu yaymaq bir çox sənətkarların həyat amalı olub. Onlardan biri də görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Müslüm Maqomayevdir. Belə ki, 1905-ci ilin sentyabrından burada müəllimlik fəaliyyətinə başlayan bəstəkar dörd sinifli məktəbdə təbiət, coğrafiya fənlərini tədris etməklə yanaşı peşəkar musiqi fəaliyyətini də davam etdirib. Dram, xor və nəfəslı orkestr dərnəkləri yaradıb, oğlanlarla yanaşı məktəbli qızları da bu dərnəklərə cəlb edib.

Lənkəran teatrının təşəkkülündə görkəmli səhnə ustası, SSRİ xalq artisti Sidiq Ruhullanın da böyük xidmətləri var. 1912-ci ildə Lənkərana gələn S.Ruhulla burada dram heyəti yaratmaq istəyən həvəskarlarla «Bəxtsiz cavan», «Nadir şah» faciələrini,

H.Rzayevin «Cəhalət» və N.B.Vəzirovun «Ev tərbiyəsinin bir şəkli» komediyalarının ərəşə gəlməsinə kömək edib. 1923-cü ildə yerli ziyalılardan Teymur Şahverdiyevin «Altı rəfat» və «Həqiqi rəya» pyeslərinin tamaşaları da Lənkəranın mədəni həyatında böyük əks-sədaya səbəb olub. Hər iki əsər yenidən yaradılmış Hüseyn Ərəblinski adına rayon xalq teatri həvəskarlarının və yerli ziyalıların dəstəyi ilə hazırlanıb.

Ümumiyyətlə şəhərdə xalq teatri təxminən 10 ildən çox fəaliyyət göstərib və sonralar yaradılmış peşəkar teatr üçün zəmin yaradıb. Respublikanın adlı-sanlı sənətkarlarından Həqiqət Rzayeva, Münəvver Kələntəri, Haşim Kələntəri, İsmayıl Talışniski, Cahən Talışniskaya ilk addımlarını məhz Lənkəran xalq teatrının səhnəsində atıblar.

1934-cü ilin payızında Lənkəranda açılan Dövlət Dram Teatri 1949-cu ilə kimi səmərəli fəaliyyət göstərib. Hələ ikinci Cahən savaşı illərində məhsuldar fəaliyyət göstərən teatrın direktoru və rejissoru Qəni Vəliyev, aktyor Kamil Nəcəfov Azərbaycanın Əməkdar artisti fəxri adına, bir qrup aktyor isə respublika Ali Sovetinin Fəxri fərmanına layiq görülüb.

Lənkəranlıların teatr sənətinə sonsuz məhəbbəti nəticəsində 1959-cu ilin dekabrında rayonda yenidən H.Ərəblinski adına xalq teatri təşkil edilib. Cavan yaradıcı qüvvələrlə müntəzəm iş aparmaq, yeni istedadları teatra cəlb etmək, repertuarı müasir əsərlərlə zənginləşdirmək və bununla teatrsevərlərə yüksək sənət zövqü aşılamaq teatrın əsas fəaliyyət proqramı olub. Sənət ocağına uzun müddət Əməkdar artist Kamil Nəcəfov rəhbərlik edib.

1973-cü il dekabrın 6-da teatr ulu öndər Heydər Əliyevin xeyir-duası ilə Xalq yazıçısı M.İbrahimovun «Yaxşı adam» tamaşasını hazırlayıb və beləcə yenidən öz pərdələrini sənətsevərlərin üzünə açıb.

də əcnəbi rejissorlarla əməkdaşlıq edir və bunun nəticəsi kimi maraqlı səhnə əsərlərini tamaşaçıların ixtiyarına verir.

Bu mənada Bolqarıstan, Gürcüstan, Ukrayna və İrandan dəvət edilmiş rejissorlar

rovun «Sehirbazlar dərəsi», Tehran şəhərində keçirilən «Adət-Ənənə» Milli Teatr Festivalında isə iranlı rejissor Qərib Mənuçehrinin quruluş verdiyi B.Beyzayinin «Senemar» tamaşaları ilə çıxış edən truppasının üzvləri diplom və mükafatlara layiq görüldülər.

Təqdiralayıq haldır ki, 2019-cu il iyunun 1-də Lənkəran Dövlət Dram Teatrı Birinci Lənkəran Beynəlxalq Teatr Festivalına ev sahibliyi edib. Bu möhtəşəm sənət bayramında ölkəmizin 10 sənət ocağı, həmçinin Böyük Britaniyanın «Two Destination Language», Gürcüstanın «Azadlıq», İranın «Müğan Hüner», «Mika» teatrları, habelə «Ünvan» Ərdəbil şəhər teatrının kollektivləri öz məhərrətlərini nümayiş etdiriblər.

Yaradıcı kollektivin növbəti mövsüm üçün planları barədə sözüsəkən, teatrın direktoru Tofiq Heydərov bunları deddi:

– Bu gün teatrımızda normal yaradıcılıq mühiti hökm sürür. 132-ci mövsümə yüksək əhval-ruhiyyə ilə başlamışıq. Baş rejissorumuz Anar Sadiqovun qələmə aldığı və quruluş verdiyi «Haqqın 44 günü» tamaşası qısa müddət ərzində böyük uğura imza atıb. Bu səhnə əsəri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2022-ci ili «Şuşa ili» elan etməsi ilə əlaqədar nəzərdə tutulmuş tədbirlər planı çərçivəsində hazırlanıb. Vətən müharibəsində 44 gün ərzində qazanılmış böyük zəfərimizin qəhrəmanlıq dastanı kimi təqdim olunduğu tamaşada birinci və ikinci Qarabağ müharibəsində baş verən hadisələr, xalqımızın igid oğullarının döyüşlərdə göstərdiyi şücaətlər obrazlı şəkildə əksini tapıb.

Tamaşada həmçinin müharibələrin xalqların taleyində, gündəlik həyat və məişətdə yaratdığı çətinliklərdən, ağı-acılardan da bəhs olunur. Amma bütün bunlara baxmayaraq Müzəffər Ordumuz özünün yüksək əhval-ruhiyyəsi ilə əzmkarlıq nümayiş etdirərək 30 ilə yaxın müddətdə işğal altında qalmış torpaqlarımızı cəmi 44 gün müddətində düşmən tapdağından xilas edərək üzünə düşən missiyanın öhdəsindən ləyaqətlə gəlməyi bacarıb.

Onu da bildirim ki, teatr «Haqqın 44 günü» tamaşası ilə cari ilin dekabrında İranda keçiriləcək «Sahibdelan» 12-ci Beynəlxalq mistik teatr festivalında Azərbaycanı təmsil edəcək. Bundan əlavə, bu tamaşanın Astara, Biləsuvar və digər qonşu rayonlarda da nümayiş etdirilməsi nəzərdə tutulub. Ümumiyyətlə, cari ilin sonuna kimi sənətsevərlərimiz Xalq yazıçısı Kamal Abdullanın «Casus», yazıçı-dramaturq İlqar Fəhminin «Qanlı namə», mərhum yazıçı Məmməd Hüseyin Əliyevin «Prokuror», Əli Əmirlinin «Sehirli alma» tamaşalarına da baxa biləcəklər.

Ağaddin BABAYEV.
Lənkəran.

Yarandığı ilk dövrdən sağlam mənəvi prinsiplər üzərində təşəkkül tapan Lənkəran teatri ötən müddət ərzində 270-dək əsərə səhnə həyatı verib. Repertuarında Azərbaycan dramaturqlarının əsərləri ilə yanaşı, Qərbi Avropa, rus və digər ölkə xalqlarının dramaturgiyasından nümunələrin yer aldığı sənət ocağımız nəinki respublikamızda, eyni zamanda bir sıra xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq teatr festivallarında uğurla iştirak edərək müxtəlif mükafatlara layiq görüldü.

Teatrda səhnəyə qoyulan Üzeyir Hacıbəylinin «Olanlardan-keçənlərdən» və Cəlil Məmmədquluzadənin «Ölümlər» əsərlərinin tamaşaları Azərbaycan Televiziyanının «Qızıl fond»una daxil edilib. Teatrın yaradıcı heyətinin əməyi dövlətimiz tərəfindən daim yüksək qiymətləndirilib. Hazırda teatrda iki Xalq, iki Əməkdar artist, bir Əməkdar incəsənət xadimi, eləcə də bir Prezident təqaüdüçüsü və üç Prezident mükafatçısı çalışır. Uğurlu fəaliyyətinin nəticəsi olaraq Mədəniyyət Nazirliyinin 22 may 2015-ci il tarixli 277 sayılı əmri ilə Lənkəran Dövlət Dram Teatrına «Aparıcı teatr» statusu verilib.

Yaradıcı əlaqələrə daim geniş yer verən sənət ocağı bir sıra xarici ölkə teatrları, eləcə

teatrda maraqlı tamaşalar hazırlayıblar. 2015-ci ilin dekabrında İran İslam Respublikasından dəvət edilmiş rejissor Xeyrullah Təğıyanipur dramaturq Bəhrəm Beyzayinin «İlan Sultan» əsərinə maraqlı səhnə quruluşu verib. Bu tamaşa İranda Azərbaycan arasında teatr əlaqələrinin genişlənməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edib. Belə ki, Lənkəran teatrının İran İslam Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyinin Teatr-Dram Sənəti Baş idarəsi ilə bağladığı müqaviləyə əsasən «İlan Sultan» tamaşası Lənkərana yanaşı, İranın bir sıra şəhərlərində, həmçinin 2016-cı ilin yanvar ayında Tehranda keçirilən Beynəlxalq Fəxr Teatr Festivalında uğurla nümayiş etdirilib. Teatr bu tamaşa ilə 2017-ci ildə İran Rəşt və Parsabad şəhərində dəfələrlə uğurla nümayiş olunub.

İranda uğurlu teatr əlaqələrinin nəticəsi kimi qonşu ölkədə keçirilən müxtəlif festivallarda lənkəranlı sənətkarların çıxışlarını da qeyd etmək yerinə düşərdi. Belə ki, yaradıcı heyət Həmədan şəhərində 24-cü və 25-ci Beynəlxalq Uşaq və Gənclər Teatr festivallarına Pərvin Nurəliyevanın «Dəcəl keçisi» və Əjdər Olun «Məşəbəyinin dostları» tamaşası ilə qatılıblar. 2019-cu ildə Zəncan şəhərində keçirilən Milli Teatr Festivalında E.Əskə-

